

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni za četrť leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krone na leto. — Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 30 h od enostopne petit - vrste za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 10. februvarja 1911.

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Zadružna okrožja na Kranjskem. Razmišljevanje o živinoreji. Kokošja plemena za jajca in meso. Zadružni pregled. Gospodarske drobtine. Občni zbori.

Zadružna okrožja na Kranjskem.

Nikakor se ne smemo zadovoljiti, da rastejo zadruge samo po številu. Zadruge morajo biti temveč živi organizmi, ki vedno streme za vsakovrstnim napredkom. Dasi se naše zadružništvo vidno razvija in brzo napreduje, moramo vendar imeti vedno pred očmi, da bo treba še mnogo dela, da bo naša organizacija čim popolnejša in uzornejša.

Pred vsem je našim zadrugam treba temeljitega pouka, da se vkorenini in poglobi med ljudstvom pravi smisel za zadružništvo. Potem bodo že obstoječe zadruge dobro uspevale in se bodo mogle z uspehom snovati nove vrste zadrug.

Da se vse to doseže, je treba sistematičnega poučnega dela, ki se najlažje izvede, če se organizira po zadružnih okrožjih. Taka okrožja je Zadružna Zveza že vpeljala po Štajerskem. Obnesla so se zelo dobro.

Z organizacijo zadružnih okrožij se bo letos pričelo tudi na Kranjskem in upamo, da z enakim uspehom.

Zadružno okrožje obsega večje ali manjše število naših članic, ki delujejo v takih krajih,

ki so več ali manj med seboj v zvezi bodisi po svoji zemljepisni legi, bodisi po kakih drugih interesih. Vsako okrožje bode imelo svojega načelnika, podnačelnika in tajnika, kateri se bodo volili izmed činiteljev zadrug okrožja. V vsakem okrožju naj bi se vršil vsako leto najmanj en okrožni zadružni shod in sicer vsako leto menjajoč se na sedežih zadrug, ki pripadajo okrožju.

Na okrožnem zadružnem shodu se bodo razpravljala pereča zadružna vprašanja, posvetovalo o nadaljnem organizatoričnem delu ter bo dana prilika vsem činiteljem zadrug od tam navzočih zastopnikov „Zadružne Zveze“ dobiti vsa potrebna pojasnila in pouk glede raznih zadružnih vprašanj. Velik pomen okrožnih zadružnih shodov leži v tem, da je dana prilika, vsem zadrugam stopiti v ožji stik z Zadružno Zvezo in da se morejo posamezni činitelji zadrug v medsebojnem občevanju marsikaj naučiti.

Teh zadružnih shodov naj se udeležijo v najobilnejšem številu člani zadruge, kjer se vrši shod, nadalje pa tudi člani zadrug, v prvi vrsti činitelji (člani načelstva in nadzorstva ter tajniki), ki pripadajo okrožju.

Posamezna zadružna okrožja so razdeljena sledeče:

- I. Ljubljana (mesto) obsega 14 zadrug v Ljubljani.
- II. Ljubljanska okolica obsega 30 zadrug in sicer po sledečih krajih: Brezovica (3), Črnuče, Dev. Mar. v Polju, Dobrova (2), Dobrunje, Dol, Dolsko (3), Dravlje, Ig (2), Sv. Jakob ob Savi, Medno, Preska, Savlje, Seničica, Sora, Spod. Šiška, Šmarje, Šmartno pod Šmarno goro (2), Tomišelj, Vič, Št. Vid nad Ljubljano (3).
- III. Vrhnika šteje 13 zadrug in sicer: Borovnica (3), Horjul (4), Št. Jošt nad Vrhniko, Podlipa, Polhovgradec (2), Vrhnika (2).
- IV. Idrija. V tem okrožju je združenih 14 zadrug in sicer: Črni vrh (2), Gore, Hotedršica, Idrija (2), Ledine, Vojsko (2), Dol. Vrsnik, Žiri (4).
- V. Vipava-Senožeče obsega 11 zadrug v krajih: Col, Senožeče, Šturije, Št. Vid pri Vipavi (3), Vipava (5).
- VI. Ilirska Bistrica-Postojna šteje 15 zadrug namreč: Hrenovice, Hruševje, Knežak, Koče, Košana (2), Lاندol, Nova Sušica, Št. Peter na Krasu, Postojna, Šmihel (2), Trnovo (3).
- VII. Lož-Cerknica obsega 15 zadrug, in sicer: Bloke, Cerknica, Dol. Logatec Gor. Logatec (2), Osilnica, Planina (2), Rovte nad Logatcem (4), Sv. Trojica nad Cerknico, Stari trg pri Ložu (2).
- VIII. Ribnica-Vel. Lašče obsega 17 zadrug, namreč: Dobropolje (3), Draga (2), Fara pri Kostelu, Loški potok (2), Ribnica (2), Rob, Sodražica (3), Struge, Vel. Lašče (2), Travnik.
- IX. Kočevje. Tu je združenih 15 zadrug in sicer: Altag (2), Črmošnjice, Ebental (2), Kočevje, Mitterdorf (2), Mösel, Nesselstal (2), Rieg (2), Schalkendorf, Unterlag.
- X. Črnomelj-Metlika šteje sledečih 10 zadrug: Črnomelj, Dragatuš, Metlika (3), Podzemelj, Radovica, Semič, Staritrj pri Kočevju, Suhor.
- XI. Novomesto-Žužemberk obsega sledečih 11 zadrug: Ambrus (2), Hinje, Št. Jernej, Kandija, Mirnapeč, Št. Peter pri Novem mestu, Toplice, Vavtavas, Zagradec, Žužemberk.
- XII. Kostanjevica-Krško šteje 6 zadrug: Cerklje pri Krškem, Velika Dolina, Kostanjevica, Sv. Križ pri Kostanjevici, Leskovec, Raka.
- XIII. Mokronog. V tem okrožju bodo združene zadruge: Bučka, Št. Janž, Mirna, Mokronog, Št. Rupert (3), Škocjan, Šmarjeta, Trebelno (2), Tržišče, skupaj 12.
- XIV. Trebaje = Višnja gora obsega naslednje zadruge: Čatež (2), Krka, Trebnje, Št. Vid pri Zatičini (2), Višnja gora, Zatičina, Št. Lovrenc, skupaj 9.
- XV. Radeče-Litija šteje 13 zadrug in sicer: Boštanj, Izlake (2), Št. Jurij pod Kumom, Sv. Gora pri Litiji, Sv. Križ pri Litiji, Radeče, Šmartno pri Litiji, Št. Lambert, Vače, Zagorje ob Savi (3).
- XVI. Kamnik-Brdo obsega 30 zadrug, namreč: Blagovica, Dob, Domžale (3), Gojzd, Št. Gothard, Homec, Kamnik (3), Komenda (2), Krtina, Lukovica, Mengeš (4), Moravče, Motnik, Rova (2), Srednja vas v Tohinju, Šmarca (2), Zgor. Tuhinj, Tunice, Vodice (2).
- XVII. Kranj-Tržič šteje 19 zadrug in sicer: Zgornja Besnica, Cerklje (3), Št. Jurij pri Kranju, Kranj (2), Naklo (2), Preddvor, Predoslje (2), Smlednik, Sra-kovlje, Stražišče, Šmartin pri Kranju (3), Tržič.
- XVIII. Škofja Loka obsega 15 zadrug, namreč: Češnjica (3), Leskovaica (2), Poljane, Selca (4), Sorica (2), Stara Loka, Škofja Loka (2), Trata.

XIX. Radovljica - Kranjska gora.

V tem okrožju je 22 zadrug in sicer: Bela peč, Bled, Bohinjska Bistrica, Gorje (3), Jesenice (2), Kranjska gora, Kropa (2), Leše, Mošnje (3), Podkoren, Radovljica, Rateče, Selo pri Bledu, Srednja vas (2), Stara Fužina.

Razmišljanje o živinoreji.

Uvod.

Kmetovalcu se je treba učiti. Bili so časi, ko se je mislilo, da je kmetijstvo nekaj, kar vsakdo razume, za kar se ni treba nič učiti, nič znati, ko se je mislilo, da je kmet najbolj neumen človek na svetu. Ti časi pa so minuli. Danes smo prepričani, da je kmetu treba mnogo vedeti, če hoče količkaj času primerno in dobičkanosno gospodariti. Pomislimo samo, kaj je treba pri obdelovanju zemlje znati! Vedeti je treba, kakšna je in iz česa obstoji, katere rastline na nji dobro uspevajo, česa ta zemlja nima v sebi in ji treba torej umetno dodati. Treba je natančno poznati rastline in živali ter njihovih zahteve, treba je poznati dalje podnebje, razmere gospodarskega in trgovskega odnošaja. Za vse to se je treba mnogo učiti. Ne zadostuje pa samo učenje, treba je poleg tega tudi še dolgoletnega bistrega opazovanja.

Kmetijstvo je predmet, ki gasestavlja več različnih delov. Vsi ti deli morajo tvoriti nekaj enotnega, vse mora biti v soglasju, potem je šele pričakovati uspehov. En sam del zahteva toliko znanja, da ima človek celo življenje na njem dosti se učiti. Z enim takim delom se pečati je naš naslednji namen.

Kako si pridobivamo kmetijskih nauk? Najceneji pouk je po časopisih. Slovenci imamo mnogo časopisov, ki prinašajo gospodarske nauke. Navajamo tukaj Narodni Gospodar, Kmetovalec, Dolenjske Novice, Domoljub in še mnogo drugih listov. Ta

poduk je najceneji in ga človek redno lahko dobi. Plača se malenkostna naročnina in celo leto nam prihaja cela množina kmetijskih koristnih nauk na dom.

Še cenejše se dobi pouk na raznih gospodarskih predavanjih. Razloček je le ta, da nimamo vedno prilike ga dobiti, vendar so pa dandanes razmere že tako urejene, da vsaka občina lahko brez posebnih stroškov poskrbi za predavanje. Treba se le oglasiti pri raznih organizacijah, ki imajo strokovnjake na razpolago. Tukaj je zlasti omeniti kmetijsko družbo, deželni odbor itd. Ta poduk je še boljši kakor pa v časopisih, ker je vedno krajevnim razmeram primeren.

Najbolj temeljit pouk se dobi na kmetijskih šolah. Te so nalašč za to ustvarjene; imajo vso pripravo: živino, posestva, kjer je mogoče vse videti in se o vsem dobro prepričati. V deželi imamo lepo urejeno kmetijsko šolo na Grmu. Ona more zadostiti vsem potrebam, tako glede živinoreje, žito-reje in travništva, kakor tudi vinarstva in sadjarstva.

Učimo se torej, dragi kmetovalci! Prilika je dovolj. Naročimo si vsaj enega, če je mogoče pa tudi več kmetijskih časopisov, obiskujmo gospodarka predavanja. Porabimo to lepo priliko za pouk in če imamo v hiši fanta, ki je 15—20 let star, takoj prihodnjo zimo z njim v šolo! Kakor za fante, tako imamo tudi za dekleta posebne gospodinske šole! Opozarjati je tukaj v prvi vrsti na kmečkim dekletom namenjene gospodinske šole v Repnjah, v Šmihelu pri Novem mestu in tudi na Vrhniki. Tudi teh ne zamudimo poslati v gospodinske šole. Fantje in dekleta naj se učijo, dokler so mladi. Čas, ki ga doma zamudijo, se obilo poplača z nauki, ki jih dobijo na šolah.

Tudi v naslednjih vrsticah se hočemo učiti, ozirati se hočemo za enkrat izmed mnovega na eno, namreč živinorejo, ki je za naše kmetijstvo največjega pomena.

Namen živinoreje v prejšnjih časih.

Kmet je prideloval na svojem polju različne pridelke. Gledal je v prvi vrsti na to, da je ustregel svojim vsakdanjim potrebam, da je imel v svoji hiši dovolj vsakdanjega kruha. Ta čas je torej skrbel v prvi vrsti za žitorejo. Žito je porabil doma, ostala mu je pa še slama, katere ni mogel porabiti kar tako. Kaj bi naredil kmet s slamo, ako bi ne imel živine? Rekel bi kdo: „Prodal bi jo.“ Toda kdo bi jo kupil? V sedanjih razmerah včasih še dobro gre s prodajo, ker jo vsak rabi za živino; toda ko bi kmetje sploh ne bi imeli živine, bi je nihče ne maral. Ne preostajalo bi drugega, kakor da bi jo moral sežgati. Tako se tudi v resnici dandanes še z njo godi po nekaterih krajih Amerike in celo še na Ruskem.

Kaj bi bil kmet napravil s svojo krmo, katero je moral pridelovati na svojih njivah? Saj dobro vemo, da se enega in istega pridelka ne more na enem in istem mestu pridelovati. Zemlja nam opeša in ne rodi več. Mi pravimo, da se izrodi. Sejati je moral tu pa tam na svoje njive deteljo in druge krmske rastline, drugače bi bile morale njive prazne ležati. Kaj bi naj storil s krmo, če bi ne imel živine? Navezan je torej kmet že od nekdaj na živinorejo. Živino pa je imel kmet v prejšnjih časih v prvi vrsti zato, da je delal ž njo.

Naloga živinoreje v sedanjosti in prihodnosti.

Oskrbovanje ljudi z mesom. Ljudi je čim dalje več na svetu. Vse hoče uživati meso. Jasno je torej, da potrebe po mesu rasto dan za dnem. Pa tudi posamezniki dandanes veliko več mesa uživajo kakor nekdaj, zato je naravno, da se ga čimdalje več potrebuje. Saj je znano, da se je pred nekaj desetletji meso uživalo le po boljših hišah v mestih. Dandanes je postalo glavna hrana tudi za manj premožne ljudi, kakor so to delavci in drugi nižji sloji.

Tudi na kmetih se dandanes uživa mnogo več mesa kakor nekdaj. Poprej je bilo na mizi le ob velikih praznikih, dandanes je skoro že vsako nedeljo, če ne že tudi ob delavnikih. Vse te potrebe pa ima kriti kmetovalec s svojo živino.

Preskrbovanje ljudi z mlekom. Dandanes vsakdo pozna visoko vrednost in dobroto mleka. Zato je mleko dandanes postalo najvažnejši živalski pridelek. Njegova hranilna kakor tudi zdravilna moč mu je odprla pet v tako razkošno palačo bogataša kakor tudi v revno hišo preprostega delavca. Mleko je važen pridelek in se bode ž njim težko kedaj trg preobložil. Zato kmetovalec popolnoma opravičeno obrne vso pozornost temu pridelku. Lahko bode ponosen na svoje vzvišeno družabno delovanje — preskrb družbe z najboljšim hranilom — zadovoljen pa bo tudi z gospodarskim uspehom pri delu. Mleko po pravici imenujemo živalski pridelek. Človek proda iz hleva žival mesarju, si mora drugo kupiti, oddati mora za njo del izkupljene vsote ali si pa drugo izrediti. Pri prodaji mleka pa dobiva kmet lepe novce v gospodarstvo in žival pri vsem tem ostane še v hlevu.

Prodaja molznih krav. Po velikih mestih je nakopičena tako velika množina ljudi, da je težko zadostiti vsem potrebam te množine na mestu. Mleko kakor tudi druga hranila se morajo uvažati. Posebno pri mleku pa je stvar taka, da postane manj užitno in okusno ter izgubi v svoji vrednosti, če se mora iz daljave vpejlati. Zlasti za otroke tako mleko ni dobro. Premožnejši ljudje hočejo imeti boljše mleko, ki ga je mogoče dobiti le v bližnjem hlevu. Zato so po mestih nastale takozvane pristave, ki imajo namen samo mleko proizvajati. Za te pristave se kupujejo krave in se molžejo tako dolgo, da se molža izplača. Potem se take krave odberejo in se oddajo mesarju. Krave za take pristavo pa se drago plačujejo, veliko dražje kakor bi jih plačal

mesar. Umni gospodar bo na to stran živinske uporabe z vso pravico tudi obrnil svoj pozor. Kot umni gospodar seveda ne bode prodajal v take namene svojih dobrih plemenskih krav, ampak le krave, katere bi nameral bodisi vsled njihove starosti ali pa vsled kakih drugih napak izreje izločiti. Največji gospodarski greh bi seveda bil, ki se pa pri nas žalibog tako pogosto že dogaja, če bi se dal gospodar po visoki ceni, ki se mu ponuja, zapeljati in dati iz hleva dobre plemenske krave, predno so dostale in izvršile svojo gospodarsko nalogo. Pozor torej, kmetovalci, kadar pridejo prekupčevalci v vaše hleve!

Vzgoja lepe plemenske živine. Sili nas pa k živinoreji še eden, morda za naše razmere poleg mlekarstva najvažnejši namen. Mislim tu na vzrejo plemenske živine. Lega naše dežele kakor tudi njeno podnebje in tudi naše sedanje gospodarske razmere nas silijo k temu. Dobro utrjeno plemensko živino bomo lahko oddajali na jug in na sever. V deželah, kjer gospodarji plug, tam bodo vedno navezani na uvoz plemenske živine. Alpske dežele ne bodo mogle vedno služiti, izčrpale se bodo počasi. Ni pa tudi alpska živina za izvenalpske dežele najboljša. Naša dobro vzgojena živina bode tukaj lahko konkurirala. Naše podnebje in tudi gospodarske razmere pa nam omogočujejo živino ne samo v lepo, ampak tudi utrjeno živino vzgojiti. Naši obilni, sicer ne prebogati pašniki, ki bi živino napravili v izbirčno, naša mala posestva, kjer posestniki večinoma sami gojijo živino, so nam v ta namen najboljše sredstvo. Jamčijo nam pa tudi za uspeh.

Tujci, ki bodo našo dobro vzgojeno živino preskušali, bodo k nam začeli prihajati v večji meri in prinašali v deželo lep denar. Pomislimo samo na velike vsote, katere je naša dežela letos za nakup plemenske živine izdala na Tirolsko in Salc-

burško. Tirolci in Salcburžani so gotovo veseli denarja, katerega so prinesli tujci v deželo za njihovo plemensko živino. Če hočemo Kranjci biti dobri gospodarji, mora biti naša skrb, da v prihodnosti dobimo ne samo izdani denar zopet nazaj, ampak tudi obresti z obrestmi vred.

Vzreja volov. V mnogih krajih je že od nekdanj udomačena vzreja volov in v polni meri zasluži pozornost tudi še za prihodnost. Reja volov ni v nikakem nasprotstvu s plemensko rejo; ona še-le omogoči prav uzorno izrejo plemenske živine. Pri vzreji plemenske živine moramo le tedaj biti popolnoma gotovi o uspehu, če najskrbnjeje živino odbiramo. Kar ni za pleme, se tudi ne sme za pleme rabiti. Kam pa z junci, ki niso za pleme? „Prodati jih kot teleta mesarju“, bo hitro kdo odgovoril. Vendar je to popolnoma napačno. To je negospodarsko. Tele, prodano od mleka, res vrže nekaj kronic, toda čez nekaj let bi ti vrglo še neprimerno več. Namen živinčeta je vendar, kakor smo že zgoraj nekoliko videli, da izkorišča krmo. Napaka je torej, če tele prodaš, ne da bi bilo gospodarsko kaj storilo. Socialno-politiško pa je to napačno, ker družba od rojenega živinčeta ne dobi tega, kakor bi dobila od živinčeta v poznejši dobi. Dandanes se toži o pomanjkanju mesa. Toda ne čudimo se pomanjkanju! Dandanes se ne dobi v gostilni skoraj družega kakor telečja pečenka. Povsod jo je na izbiro. Ali je mar telečja pečenka bolj zdrava ali redilna kakor dobro volovsko meso? Ravno nasprotno je resnica. Gospodarji, izvajajte iz tega posledice in ne prodajajte nikdar telet, če vas v to ne silijo kake posebne okoliščine, na primer če tele ni popolnoma normalno, ali če ne obljublja nobenih dobrih lastnosti. Junci, ki niso za pleme, lahko postanejo dobri voli. Voli so na naših sejmih vedno iskana in dobro plačana žival. Na naše kranjske sejmove prihajajo tujci vedno le zaradi volov. Seveda ni volov držati v

hlevu predolgo, ampak jih treba oddati kakor hitro so se dela navadili in so dorastli. V domačem gospodarstvu pa najbolje vpeljemo delo s kravami. Tako delajo mnoge pokrajine in dežele na Nemškem. Pri reji volov poleg plemenske živine je gospodar sam na najboljšem, koristi družbi, narodnemu gospodarstvu in istotako socialnopolitiško.

Odpomoč proti pomanjkanju kmetijskih delavcev. Za današnje čase silno važna lastnost živinoreje pa je še tudi ta, da prihrani delavne moči v gospodarstvu. Dandanes je kmetijstvo zelo na slabem radi tega, ker mu manjka potrebnih delavcev. Mladi svet se vedno bolj odtujaše kmetijstvu, vse hiti v Ameriko, mesta in tovarne. Kmet, ki iz svojega polja prej ni mogel mnogo spraviti, ko je imel dovolj delavcev, ima sedaj seveda veliko večje težave. Umna živinoreja pa je tista rešilna brv, ki mu dvostransko pride na pomoč; ona potrebuje manj delavskih moči, dá pa na drugi strani več lepih novcev.

To bi bile naloge živinoreje. Ni pa mogoče povsod v enaki meri se posvetiti živinoreji in jo razširiti, kakor bi kdo hotel in želel. Po krajih, kjer je ravan svet, kjer je mogoče zemljo obdelovati s stroji, kjer ni pripravnih prostorov za pašništvo, kjer je malo padavin kakor tudi na veleposestvih, se živinoreja ne more nikdar tako udomaćiti. Po takih krajih in pri takih razmerah bode ostala žitoreja tudi še naprej na svojem mestu. Za uspešno živinorejo je treba torej gotovih predpogojev. Tako z ozirom na zemljo, podnebje, kakor tudi gospodarske razmere. Pri nas so ti predpogoji vsi v najlepši meri dani.

I. Rataj.

Kokošja plemena za jajca in meso.

Kokoš s temi lastnostmi imenuje Nemec kratko „Zwiehuhn“, kar pomenja pleme, ki daje zadovoljivo množino jajec, pa tudi preej okusnega mesa. Pojasnjeval sem v prejšnjih

člankih, da nimamo pasme, ki bi nas zadovoljila na obe strani, ki bi stala glede na plodovitost in množino okusnega mesa na višku popolnosti. S skrbno rejo in z umnim ohranjenjem spolnujemo lahko te lastnosti na obe strani, a na višek jih ne spravimo zlepa nikdar.

Kakor teže živinorejci za plemeni, ki bi zadovoljili na obe strani, isti smoter so zasledovali tudi perutninarji vsepovsod. Živinorejec ceni težko in lepo kravo, ki mu daje tudi mnogo mleka; išče prašičev, ki hitro rasto, dosežejo veliko težo, pa so tudi dobre in debele masti, ljubi močnega konja, ki mora biti tudi dober za tek. Perutninar pa si hoče nabaviti težkih in lepih kokoši, ki naj mu pa tudi pridno neso.

Teženje za tema lastnostima je spravila taka plemena v ospredje. Tudi pri nas na Kranjskem so ta plemena že precej razširjena in priljubljena. Nekaj teh plemen hočem v naslednjem opisati.

Zlata viandotka.

Njeno pravo ime „Vyandottes“ nam kaže njeno domovino v Ameriki in sicer v severni. Amerikanci se že od nekdaj pečajo z ustvarjanjem raznih plemen, katera potem potome velike reklame prodajajo za drag denar k nam v Evropo. Tudi viandotka je ustvarjena potome umnega križanja in je tedaj produkt križanja, ki pa je v resnici postala kot trdno pleme z trajnimi lastnostmi. In ti praktični ter premeteni Amerikanci ne znajo izvabljeti samo denarja, temveč tudi ustvarjati kaj lepega in obenem koristnega. Z lepoto trkajo na mošnjo ljubiteljev perutnine, kateri za svoj šport radi in mnogo žrtvujejo; z dobičkonosnostjo plemena pa zapeljejo tudi priprostega perutninarja, da odpre mošnjiček.

S tem plemenom pa so pretkani Američani ustvarili potome križanja trdno pleme, ki zadovoljuje na obe strani. Radi lepe vnianjosti in res krasnega perja si je vian-

dotka osvojila pot v Nemčijo, od tam pa se je razširila tudi po Avstrijskem. Ker pa je tudi precej plodovita, se je priljubila povsod, posebno onim perutninarjem, katerim je perutninarstvo šport.

Če pa gojimo to pleme na dobičkanosnost, pridemo do prav dobrih jajčaric. V Schärdingu se peča Wieninger, posestnik Otterbacha, zelo intenzivno s tem plemenom in je z njim prav zadovoljen. Skrbno so odbirali najboljše jajčarice in jih razmnoževali, vse slabije so iztrebili. Zapisovanje jajec res da malo dela, a perutninarja odškoduje ta mali opravke prav bogato, ker je odbranih jajčaric zarod res dobičkanosen in tedaj vreden malega truda.

Pregledoval sem zapisnike jajec na tem zavodu in se na lastne oči prepričal, kako dobre jajčarice so vzredili. Povprečno zneso viandotke 150 jajec na leto, a v Otterbachu so še to pieme izboljšali tako izdatno da se najslabejša ponaša z 150 jajec. Vmes pa je bila na vrhuncu viandotka, ki je dosegla krasno število — 202 jajec na leto.

Ta zavod je živa priča, kaj se doseže z umno živinorejo in z izboljšanjem plemen.

Napredek v živinoreji v nemar pustiti in o slabih časih tožiti, je dandanašnje neumestno. Napredovati povsod, tudi pri naši, do danes še prezirani kokoši, bodi naše stremljenje.

Ker pa ima viandotka precej in okusnega mesa, jo to še povišuje v njeni vrednosti. Petelin doseže težo 4 kg, kokoš pa 3 kg.

Viandotka je srednje pridna za iskanje živeža, a nad vse pridna za valjenje; tudi mladiče skrbno vodi in pase. Nemci jo imenujejo „valilni stroj“, ker tudi dvakrat, celo trikrat po vrsti izvali, ako ji pobero piščeta in podlože sveža jajca. Seveda potrebuje žival pri tem nad vse skrbnega negovanja in dobre tečne hrane, da ne omaga.

Kar jih posebno priporoča, so rdečkasto rmena jajca, katera gospodinje posebno rade kupujejo. Njih jajca se spoznajo po temno

rjavih pikcah, katera imajo na debelejšem koncu in so bolj ali manj vidne, navadno je pa jajce na debelejšem koncu temnejše.

Plemena pa danes še ne morem splošno priporočati našim gospodinjam. Vzrok je ta, da so mladiči precej mehkužni. Ako ne pazimo v godnji pomladi na piščeta, nam jih mnogo pogine vsled mraza in mokrote. Treba bode pač še aklimatizirati to pleme našemu podnebjju. Stare prenašajo zimo prav dobro v našem podnebjju, le vzreja mladičev dela mnogo težav tam, kjer ni bodisi časa, bodisi volje.

Znaki tega plemena so: okrogel, širok in kratek život z majhno glavo; kratek in rumen kljun, ki je nekoliko črnkast; glava je rdeča, rdeča pa so tudi ušesa: na glavi je lep rožnat greben s kratkim rožičkom, obrnjenim proti hrbtu; podbradka sta srednje dolga, v prsiah pa je krepko razvita in polna, širok pa je tudi hrbet; ob straneh ima krepki, široki pa stisnjeni peruti; život počiva na kratkih, golih in rumenih nogah perje je bujno in mehko, rep pa le srednje razvit in precej višoč. Ime zlata viandotka je dobilo to pleme od barve svojega perja. Perje je namreč črno-rjavo, ki pa ima zlatormene lise po vsem životu, ki so posebno na prsiah izrazite.

Poleg zlatih viandotek imamo tudi srebrne. Perje na vratu in prsiah je belo z črnimi lisami po sredi, drugo perje pa je belo in črno obrobljeno. Petelinov rep je črn in se v zeleno spreminja.

V zadnjem času pa so pričeli razširjati bele viandotke. Po životu in rasti so popolnoma enake svojim sorodnicam, le perje je snežnobelo. Spoznajo se pa lahko po nizkem, rožnatem grebenu z omenjenim rožičkom. Te perutninarji posebno hvalijo kot dobre in plodovite jajčarice. Gotovo je, da barva ne vpliva prav nič na plodovitost. Pleme belih viandotek je mlajše in pozneje ustvarjeno potom križanja, zato se pretaka po njih več sveže krvi, kar pospešuje plodovitost.

Nočem pa s tem trditi, da je viandotka, bela ali zlata, najsposobnejša in najprikladnejša našim razmeram, ker je več plemen, ki se kosajo z njo v tem ali onem oziru. Najneprijetnejša lastnost tega plemena je silno razvita strast do kločenja. V maju, junija in julija postane kločenje neznosno. Pa vsaka senčnata stran ima tudi solčno. Kokoš, ki poletu mnogo kloči in vali, nese po zimi toliko pridnejše; zato viandotko prištevamo k zimskim jajčaricam.

Skušnja je pa pokazala, da so bele viandotke bolj utrjene od zlatih; zato so v mrzlejši Nemčiji vpeljali belo viandotko.

V krajih, kjer hočejo gospodinje rediti perutnino za jajca in meso, je to pleme zelo primerno.

Prav toplo pa priporočam križanje domačih kur s tem plemenom. Tak zarod je krepek in zelo plodovit, kokoši pa so mesnate in velike. Tudi križanje viandota z jerebičarico je vredno priporočilo, ker isto močno dvigne plodovitost, a kločenje ni tako razvito.

Langshan.

Kdor vidi to pleme, v prvem začudenju nad lepo, krepko in težko živaljo kar ostrmi. Res to pleme lahko dobičkonosnim prištevamo, a ne v toliki meri, kakor jo hvalijo po časopisih. Res je Langshan precej dobra jajčarica v razmerju s svojim životom, a od nje dobimo povprečno le 135 jajec, ki so pa drobna in tehtajo povprečno 55 gramov. Lupine so tudi rjave, kar jih priporoča. Vendar pa je to pleme bolj za meso in luksus. Petelin in kokoš odtehtata viandote, tudi izborna meso daje to pleme in to precej veliko mesa, ker je okostje nežnejše in drobnejše.

Našim gospodinjam ne bodo ugajala piščeta, ker počasi rasto. Petelin je zrel še le z osmim mesecem, kokoš pa tudi prej ne prične nesti. Pri iskanju krme so neokretni, počasni, skoraj leni. Nasprotno pa potrebujejo mnogo hrane pri svojem obilnem životu.

Če pa moramo mnogo zakrmiti, je šel dobiček po vodi.

Tudi kločenje je zelo razvito v tem plemenu. Kdor pa ima skušnjo z valjenjem pri tako težkih plemenih, se bo dvakrat premislil, predno jih nasadi. So pač neokretni in pretežki. Vsled obilnega kločenja spomladi in poletu neso jajca pozimi.

Če upoštevamo vse te lastnosti, tega plemena ne moremo tako priporočati, kakor viandotek. Le tam, kjer rede perutnino bolj na meso, nego na jajca, so na mestu. Zato je pri nabavi plemen treba velike previdnosti. Stavim, da bi se ogrelo tri četrtine gospodinj za to pleme, ako bi ga ocenjevale le po vnanjosti. Še marsikateri gospodar bi ga pogledal z lepim očesom, dasi niso prijatelji perutnini. A če prerešujemo vse lastnosti tega plemena, ne bomo ga priporočali drugemu, nego le ljubiteljem perutnine. Zavod v Zgornji Šiški je iz gornjih vzrokov to pleme opustil.

Imamo več boljših, zato se poprimemo rajše teh.

Znaki plemena so: Njih postava je lepa in imponira vsakomur. Dasi je žival velika in močna, vendar ni nikakor zavaljena in čokata kakor je n. pr. brahma. Nasprotno svoji veliki postavi je glava majhna; kljun je vedno črn; greben ni posebno velik, a je globoko narezan ter pri samcu kakor pri samici pokonci stoječ; ušesi in podbradka sta rdeča; precej dolg vrat je nekoliko nazaj ukreljen; posebno krasna je ločna črta po širokem hrbtu. Rep je precej razvit, pa vendar jednak repu težkih plemen; prsa so lepo napeta in močna, ki se posebno lepo podajo njegovi, na visokih in temno sivih nogah stoječi postavi. Perje je gosto in veliko, črno in se na zeleno spreminja. Noge so navadno gole, ali le malo pernate.

Langshan pa dobimo tudi z belim in rjavim perjem; z tem so še precej redke, z belim pa jih vidimo že pogosto. Lastnosti imajo ravno te kakor črne.

Orpington.

Tudi to pleme je v zadnjem času precej razširjeno in posebno ljubiteljem perutnine pri srcu, ker postava prija očesu sportmana, pa tudi žep dobi svoj delež: zadovoljuje namreč na obe strani še precej povoljno, dasi nobena lastnost ni na prvem mestu.

Znaki so: Na mali glavi je greben le srednje razvit. Život je pa kepast, širok in okrogel, prsa so močna, hrbet širok, gole noge pa posebno pri kokošah nizke, rep le sreden, trup je precej pernat. Petelin je živo rjave barve, samica pa blede rjave.

Jarice iz zgodnjega gnezda so precej dobre zimske jajčarice in prineso na 140 jajec na leto. Našim gospodinjam jo ne priporočam iz vzroka, ker je prelena za iskanje krme in paše, zato se tudi preveč zaje.

Zadružni pregled.

Nove zadruga. Tekom meseca decembra preteklega leta so bile v zadružni register vpisane sledeče nove jugoslovanske zadruga.

Na Kranjskem:

Dravljje (dež. sod. Ljubljana), Strojna zadruga v Dravljah, r. z. z o. z.

Škocjan (okrož. sod. Rudolfovo), Živino-rejska zadruga v Škocjanu, r. z. z o. p.

Železniki (dež. sod. Ljubljana), Sodar-ska zadruga v Železnikih, r. z. z o. z.

Vodice (dež. sod. Ljubljana), Živinorej-ska zadruga v Vodichah.

Na Štajerskem:

Sv. Florijan (okrož. sod. Celje), Biko-rejska zadruga pri Sv. Florjanu pri Gornjem Doliću, r. z. z o. p.

Celje (okrož. sod. Celje), Učiteljska go-spodarska in kreditna zadruga v Celju, r. z. z o. p.
V Dalmaciji:

Šibenik (okrož. sod. Šibenik), Hrvatska Tiskovna zadruga u Šibeniku, u. s o. j.

Janjina (okrož. sod. Dubrovnik), Pčelar-ska zadruga u. n. o. j.

Lisac (okrož. sod. Dubrovnik), Potrošno-obrtna zadruga, u. n. o. j.

Krapanj (okrož. sod. Šibenik), Seoska blagajna za štednjo i zajmove, z. u. n. n. j.

Bogdašić (okrož. sod. Kotor), Hrvatska seoska zadruga za štednjo i zajmove, u. n. n. j.

Izbrisani sta bili iz zadružnega registra:

Vremski Britof (dež. sod. Ljubljana), Mlekarska zadruga v Vremski dolini, r. z. z o. z. v likvidaciji po končani likvidaciji.

Gorje (dež. sod. Ljubljana), Mlekarska zadruga za blejski kot v Gorjah, r. z. z o. p. v likvidaciji, vsled opusta kupčije po končani likvidaciji.

Udeležba duhovnikov pri vodstvu za-drug. Kakor je že znano iz časnikarskih poročil, izdala je bila sv. stolica ukaz, po katerem naj bi duhovniki ne smeli sodelovati pri raznih go-spodarskih podjetjih, zlasti ne pri bankah, de-narnih zavodih, kmečkih hranilnicah in poso-jilnicah in pri hranilnicah.

Na prošnjo Zadružne Zveze v Ljubljani je po blagohotnem posredovanju ljubljanskega knezoškofa dr. A. B. Jegliča sv. stolica duhov-nikom ljubljanske škofije dovolila, da smejo obdržati svoja mesta pri vodstvu zadrug še naprej. Vendar se pa duhovnikom priporoča, da naj skrbe, da med tem časom vzgoje izmed lajkov za vodstvo potrebne, poštene in dobre moči, ki bodo potem lahko zavzele njihova mesta.

Luzzatti o nalogah italijanskega zadruž-ništva. Znanemu zadrugarju Luzzattiju, ki je sedaj italijanski ministrski predsednik, je pred kratkim zveza italijanskih zadrug izročila zlato medaljo z zahvalo za njegovo požrtvovalno de-delovanje v prosep zadružništva. Slavnosti je prisostvovalo mnogo senatorjev, poslancev itd. Zvezin predsednik Grandi je slavil Luzzattijeve zasluge za italijansko zadružništvo, ki se ima zahvaliti njegovi neumorni delavnosti, da je po-stalo to, kar je danes.

Luzzatti je odgovoril, da je italijansko zadružništvo prestalo svojo otroško dobo in da ima pred seboj jasno začrtano pot; njegova na-loga je, da pobija oderuštvo pri živilih, oderuštvo hišnih posestnikov, oderuštvo izposojevalcev denarja in posredovalcev in to s pomočjo kon-sumnih, stavbinskih in produktivnih zadrug, ljudskih bank in kmetijskih posojilnic in da v malem gospodarstvu izvršuje tiste funkcije, ki so v velikih obratih pridržane velikemu kapi-talu in velepodjetjem, ki dajejo našemu seda-njemu življenju svoj posebno velikopotezni značaj. Pot je sicer začrtana, ali cilji so še daleč in se bodo šele dosegli, ko bosta svobodna zadruga

in državno zavarovanje vzajemno mogli nuditi nižjim in slabotnim slojem možnost varnega moraličnega življenskega razvoja. Italijanske zadruge bodo svojo nalogo izpolnile tem prej, čim trdnejše se bodo držale zapovedi, ki jo sv. Avgustin označuje kot najvišjo modrost življenja: V potrebnih stvareh sloga, v dvomljivih svoboda, v vsem pa milosrčnost.

Zveza srbskih poljedeljskih zadrug je imela te dni v Leskovcu (v Srbiji) svoj petnajsti redni občni zbor. Pri zvezi je včlanjenih 907 zadrug z 40.000 člani. Njen denarni promet je znašal minulo leto 42 milijonov dinarjev. Zveza je v svojem delokrogu osnovala hranilnico za otroke, ki je imela že nad 2 milijona dinarjev prometa.

Koliko je kmetijskih zadrug na Nemškem? Dne 1. januarja t. l. je bilo na Nemškem 24.175 kmetijskih zadrug in sicer: 94 osrednjih zadrug, 15.616 hranilnic in posojilnic, 2265 nakupovalnih in prodajalnih zadrug, 3213 mlekarških zadrug, 151 zadrug za vnovčenje mleka in 2336 drugačnih. Izmed teh pripada državnii zvezi nemških kmetijskih zadrug v Darinštadtu 18.962 zadrug, ki so porazdeljene v 41 deželnih revizijskih zvez.

Gospodarske drobtine.

Premestitev uradnih prostorov. S 1. februarjem 1911 so se z dovoljenjem c. kr. poljedelskega ministrstva preselili uradni prostori c. kr. vinarskega nadzorstva za Kranjsko iz hiše št. 82 v Rudolfovem v hišo št. 70 (prej hiša primarija g. dr. Peter Defranceschi-ja) v Kandiji pri Rudolfovem.

Ker ima predmestje Kandija svoj lasten poštni urad, je treba — da se dostavljanje dopisov ne zakasni — pridejati k naslovu pošiljatev, namenjenih za gori imenovani urad, vselej: pošta Kandija, Kranjsko.

Nakupovanje in oddaja plemene govedi. Deželni odbor kranjski je z ozirom na kugo na gobcu in parkljih, ki se je pojavila v deželi, za sedaj ustavil nakupovanje plemenskih bikov. Zopetno nakupovanje se svoj čas objavi. Deželni odbor sedaj plemenskih bikov, krav in telic sploh ne oddaja.

Vinarski in kletarski tečaj na Grmu. Kranjska kmetijska šola na Grmu priredi dne 3. in 4. marca vinarski tečaj, dne 6., 7. in 8. marca

pa kletarski tečaj. Spored tečajev bo sledeči: V petek, dne 3. marca, od 2. do 4. ure: Cepljenje trt. Siljenje trt v silnicah, gorkih legah in drugih prostorih: Ravnanje s cepljenkami v trtnici. Zasajanje novih vinogradov. Od 4. do 5. ure: Razkazovanje silnice in cepilnih strojev. V soboto, dne 4. marca, od 8. do 11. ure: Pomladna dela v vinogradu. Vzgoja in obrezovanje trt. Gnojenje trt, osobito z umetnimi gnojili. Popoldne od 2. do 5. ure: Praktične vaje v obrezovanju trt v šolskem vinogradu v Cerovcih. V ponedeljek, dne 6. marca, popoldne od 2. do 4. ure: Ravnanje z vinom. Vpliv trgatve in kipenja na dobroto vino. Lastnosti in sestave vina. V torek, dne 7. marca, dopoldne od 8. do 10. ure: Ravnanje z zdravo in pokvarjeno vinsko posodo. Ovinjenje sodov. Poraba in vrednost žvepla v kletarstvu. Od 10. do 12 ure: Praktično razkazovanje v vinski in kipelni kleti. Popoldne od 2. do 4. ure: Pretakanje vina. Čiščenje vina. Filtriranje vina. Od 4. do 6. ure: Praktične vaje v vinski kleti. V sredo, dne 8. marca, dopoldne od 8. do 10. ure: Lastnosti dobre vinske kleti. Oprava vinske kleti. Popoldne od 2. do 4. ure: Napake in bolezni vina. — Odaljenim in revnim vinogradnikom plača ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in tudi podporo 2 K na dan za prehrano. Podpora, se dovoli le onim, kateri za njo prosijo pravočasno po dopisnici. Priglasila in prošnje za podporo je treba poslati do 25. februarja ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu, pošta Kandija, Kranjsko.

Živinorejski in mlekarški tečaj priredi ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu v torek in sredo dne 14. in 15. februarja t. l. Namen tečaju je zboljšanje kravje reje v zvezi z mlekarstvom. Na sporedu so naslednja predavanja: V torek, dne 14. februarja. Od 2. do 4. popoldne: Vrednost kravje reje. Odbiranje molznih krav. Raba krav za plemo. Krmljenje krav. Strežba molznih krav. Molža. Stroški kravje reje. V sredo, dne 15. februarja. Od 9.—11 dopoldne: Prodaja mleka. Ravnanje z mlekom. Lastnosti mleka. Napake in pomanjkljivosti mleka. Mlečna posoda. Popoldne od 2. do 4. ure: Prodaja smetane in presnega masla. Oddajanje in razpošiljanje presnega masla. Gospodarski pomen mlekarških zadrug. Pouk se pojasnuje s praktičnim razkazovanjem. Tečaj je namenjen našim gospodarjem in gospodinjam in je želeti, da se ga mnogoštevilno udeleže tudi naše go-

spodinje in kmetška dekleta. Kdor se želi udeležiti, naj se priglasí po dopisnici ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu. Oddaljenim udeležencem plača ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in za hrano.

Brzoparilniki za krmo. Znana stvar je, da se položaj kmetijsva vsled čimdalje bolj neugodnih razmer vidno slabša in kmetovalce sili, iskati sredstev in potov, kako priti temu v okom.

Pomanjkanje delavskih moči sili kmetovalce, da si nabavijo raznih strojev in priprav. Nikdar počivajoči industriji se je v teku desetletij posrečilo, izumiti pripravo, ki z njeno pomočjo more kmetovalec do skrajnosti porabiti svoj najvažnejši pridelek: krmila. Ta prekoristna priprava je brzoparilnik za krmo. Dognana stvar je, da je surova krma za živino večkrat zelo nezdrava, ter lahko povzroča vsavrstne bolezni. A tudi krma kuhana v vodi ni veliko boljša, kajti voda vzame vse redilne snovi pridelkom, vsled česar dobi živina potem le docela izvarjene ostanke, brez redilne vrednosti. Nasprotno pa obdrže v brzoparilniku parjena pridelki vse redilne snovi v sebi ter so vsled tega slastnejši, tečnejši in zdravejši. Z brzoparilnikom parjena krma torej dobi znatno večjo redilno vrednost, za pokladanje določeni pridelki gredo živini veliko bolj v slast. Nagnil krompir, zatohel oves, plesnjivo seno itd. se morejo živini brez škode za njeno zdravje pokladati, če so bili prej parjeni v brzoparilniku kajti vroč par uniči strupene glivice, ki povzročajo gnilobo in plesnobo poljskih pridelkov. Prav posebnega upoštevanja vredna pa je tudi prihranitev kuriva in časa pri brzoparilniku.

Znana tvrdka Alfa-Separator na Dunaju XII-3 izdeluje brzoparilnike, ki so vsled priprostega sestava in raznih drugih prednosti zelo priljubljeni in razširjeni že povsod, kar je gotovo najboljši dokaz, da bi ta priprava ne smela manjkati v nobenem gospodarstvu.

Brzoparilnik za krmo „Alfa“ je izgotovljen iz najboljšega kovanega železa ter se odlikuje zlasti po priprostem sestavu. Pri kurjavi se lahko rabi vsako kurivo, kar je gotovo velikega pomena. Za neutrudljivo, hitro in enakomerno mečkanje parjenih pridelkov izdeluje omenjena tvrdka tudi mečkalnice, ki so zelo pripravne.

Olajšave za občinska posojila. Z zakonom z dne 25. marca 1902 drž. zakonika št. 70 je zajamčena deželam, okrajem, občinam in

drugim samoupravnim korporacijam oprostitev neposrednih pristojbin in kolekov za posojila, ki jih zajmejo v izvrševanje poverjenih jim javnih nalog ali pa v svrhu konvertiranja dolgov.

Ta oprostitev se razteza zlasti na zadolžnice, ki se izdajo, na začasnice v kupone, nadalje na prejemne potrdilnice, na zastavodajne listine, na izbrisne izjave za zemljiškoknjižne vpise in na vloge, ki jih je izročiti pri upravnih oblastih.

Za posojila, zajeta v izvrševanje javnih nalog, velja oprostitev ne glede na to, ali se tičejo „javne naloge“ lastnega ali prenešenega delokroga.

Za pojem konvertiranja v smislu tega zakona je okoliščina, ali se je mogoče pri konvertiranju dolga doseglo znižanje obrestne mere ali ne, postranskega pomena.

Konvertiranje nedokumentarnega dolga v dokumentiran dolg se ne smatra po tem zakonu za konvertiranje.

Zgoraj omenjene korporacije, ki žele dobiti oprostitev pristojbin, morajo predložiti različno prošnjo finančnemu ravnateljstvu, ki odloča v tem pogledu.

Proti negativni rešitvi je dopuščen utok na finančno ministerstvo.

Civilnosodnih depozitov je na Kranjskem 18,243.213 K, na Primorskem 37,437.539 K, na Štajerskem 100,051.438 K, na Koroškem 23,368.230 K, v Dalmaciji 8,920.151 K, v celi Avstriji pa vseh skupaj 1.042.358.655 K.

Mešanje špirituoov z vinom. Poljedelsko ministrstvo je izdalo sledeči odlok: O mešanju špirituoov z vinom vlada mnenje, da se take mešanice smatrajo kot vinu enake pijače, če imajo vinu enak okus in duh, oziroma če vsebujejo vinu enake sestavine, da pa te mešanice ne spadajo pod določbo vinskega, ampak pod določbo zakona o živilih, namreč v slučaju, če vsebujejo sestavine, ki se razlikujejo od onih, ki so določene v vinskem zakonu. Mešanice, ki obstojijo deloma iz vina in špirituoov, ter se pogosto pojavijo v trgovini, so sledeče: 1. Takozvani pelinovec (Wermutwein), ki se pravi z nastavljanjem pelina v vino. 2. Grenko vino smatra se tisto, ki se pravi v lekarnah z raznimi grenkimi zelišči z dostavo sladkorja. 3. Prodaja mešanic likerja z vinom pod imenom „vinski liker“, „Crema Marsala“ in dr. se dovoljuje le tedaj, če vsebujejo tak duh in okus

ki se v vsem razlikuje od vina tako, da se ne da mešati z naravnim vinom. 4. Vinski „punč“ se dovoljuje le tedaj, če vsebuje 20 odstotkov rdečega vina in neškodljivo barvno tvarino.

Poraba žita. Poraba žita se zviša vsako leto za 14 in pol milijonov hektolitrov, kajti prebivalstvo na vsi zemlji vsako leto toliko več žita porabi. To je precejšen prirastek, vendar se pa žita pridelava še več, kakor se ga porabi; pridelava se ga namreč vsako leto povprečno 18 milijonov hektolitrov več. Kljub temu je pa razširjen strah, da bo nastala splošna lakota vsled pomanjkanja žita, ker prebivalstvo vedno narašča, zemlja za pridelovanje žita se pa nič ne pomnoži. Ta strah je pa neopravičen. Na svetu je še zelo mnogo zemlje, ki je sedaj še neobdelana, ki bo pa dajala še velikanski pridelek, V Kanadi je zemlje, ki meri 1600 kilometrov v širini in 500 kilometrov v dolžini, ki še čaka poljedelca. Ravnotako se nahajajo velikanska neobdelana zemljišča v Argentini, v Sibiriji in v Mandžuriji. Radi pomanjkanja rodovitne zemlje se nam še ni treba bati svetovne lakote. Razmere so pa res v sedanjem času take, da strada ogromna večina prebivalstva.

Zavarovanje zoper škode, ki jih povzroča neurje, se razvija na Danskem zelo živahno, dasi vporablja zelo nizke tarife. Drugod po Evropi se zavarovanje omejuje le zoper škode, ki jih povzroča toča. Dobro bi bilo, ako bi se zavarovanje raztegnilo tudi na škode ki jih neurje napravi na stavbah, živalih in na zavarovanih pridelkih. Seveda potrebuje tako vprašanje natančnega proučevanja, predno more stopiti v veljavo.

Ravnanje z nekolkovanimi vlogami strank. Finančno ministerstvo je pri nekem posebnem slučaju opozorilo na § 81 pristojskega zakona, v katerem je uravnano pristojbinsko postopanje nekolkovanih vlog v izvensodnih zadevah. V zmislu teh določb je od kolku podvrženih, toda brez kolka vloženi vlog le takrat plačati kolek, ako se je o vlogi uradno razpravljalo ali o nji vložitelju dostavila rešitev. Sicer pa veljaj pravilo, da se vloga, ako jo je stranka osebno izročila, takoj tej vrne, v slučaju pa, da stranka ni osebno predložila vloge, se ne vzame niti kolka niti ne kaznuje, ampak nastopi škodljiva posledica, da se o tej vlogi uradno sploh ne obravnava, ampak se jo priloži k aktom. Opozarjamo torej na take škodljive posledice in priporočamo

strankam, da se poprej vselej pri poučenju osebi informirajo, katera vloga je kolku podvržena in katera ne.

Statistika poštne uprave l. 1909. — V letu 1909 je bilo v celi državi 9323 poštних uradov z 41.682 poštних nabiralnikov.

Število poštних pošiljatev v letu 1909 je sledeče:

pisma	784.528.550
dopisnice in razglednice	563.003.420
tiskovine	231.676.010
vzorci blaga	26.233.790
poštne proste pošiljatve	104.292.550
priporočene pošiljatve	61.661.660

Skupaj je bilo približno poštних pošiljatev 1.710.000.000

Poštних ovojev se je poslalo 74.698.860 in prejetih poštних nakaznic je 35.285.701, v skupnem znesku 1689 milijonov K, izplačanih nakaznic pa je bilo 37.165.674, v skupnem znesku 1819 milijonov kron.

Po pošti se je dalje odposlalo v letu 1909 274 milijonov časopisov.

Telegrafične mreže so merile 45.488 km. in so imele 6.839 brzojavnih postaj. Število odposlanih brzojavov znaša 20.500.000.

Telefonične mreže so merile 11.557 km. in je bilo 1.023 centralnih telefoničnih postaj, 1271 javnih govorilnic in 94.569 abonentov.

Dohodki upravne poštne in brzojavne službe so znašali 166.533.231 K, izdatki pa 174.884.968 kron.

Plača gospodinj v Švici. Švica je resnično napredna dežela in ne prednjači samo v gospodarskem oziru. Tu se ne križajo pred vsako novo idejo; da je le pametna in pravična. Sedaj imajo v Švici tudi postavu, ki jo menda nima nobena druga država na svetu. Ta postava določa, da ima gospodinja pravico do ene tretjine moževega zaslužka kot plače za njeno delo v gospodinjstvu. Tudi ima žena pravico do ene tretjine moževega premoženja, s katero sme razpolagati po lastni volji.

Značilna statistika. Po uradni srbski statistiki je znašal v l. 1910 srbski izvoz 92.981.000 dinarjev, uvoz pa 73.535.000 dinarjev. Značilno je, da je na uvozu deležna Nemška na prvem mestu z 39.200.000 dinarji, Avstro-Ogrska pa na drugem mestu s 24.200.000 dinarji. Na izvozu pa participira Avstro-Ogrska na prvem mestu z 31.300.000 dinarji, Nemčija pa samo s 16.800.000 dinarji.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Kamniku,

reg. zadruga z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil v nedeljo dne 19. februarja 1911 ob 3. uri popoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za leto 1910.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Čitanje zapisnika o izvršeni reviziji.
8. Sklepanje o čistem dobičku v smislu § 11. za družnih pravil
9. Slučajnosti.

Vabilo na III. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Mirni,

reg. zadruga z neomejeno zavezo,

ki se vrši dne 19. februarja 1911 ob 3. popoldne v društvenih prostorih na Mirni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Odobritev računa za l. 1910.
5. Volitev načelstva za 3 leta.
6. Volitev nadzorstva za 3 leta.
7. Slučajnosti.

Odbor.

Vabilo na redni občni zbor

Šentpeterske hranilnice in posojilnice v Ljubljani,

reg. zadruga z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 5. marca 1911. ob 10. uri dopoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Poročilo o izvršeni reviziji.
8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Trzinu,

registr. zadruga z neomejeno zavezo

ki se bo vršil dne 5. marca 1911 ob pol štirih popoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
5. Poročilo o izvršenih revizijah l. 1908 in l. 1910.
6. Volitev načelstva.
7. Volitev nadzorstva.
8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Dragi,

reg. zadruga z neomej. zavezo,

ki se bo vršil dne 19. februarja 1911. ob 2. uri popoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Prememba pravil.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Višnji gori,

reg. zadruga z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 19. februarja 1911. ob 4. uri popoldne v župnišču.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Prememba pravil.
8. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Jelsanah,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo

ki se bo vršil v nedeljo, dne 19. februarja 1911 ob 3. uri popoldne v dvorani g. Vek. Hrabar.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
4. Volitev nadzorstva.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Naklem,

reg. zadr. z neomejeno zavezo

ki se bo vršil dne 19. februarja 1911 ob 4. uri popoldne v stari šoli.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Slučajnosti.

Vabilo na izredni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Komendi,

reg. zadruge z neomejeno zavezo

ki se bo vršil dne 19. februarja 1911 ob 3. uri popoldne v društvenem domu

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Vabilo na VI. redni občni zbor

Kmetijskega društva v Selcih,

reg. zadr. z omejeno zavezo

ki se bo vršil dne 19. februarja 1911 ob 4. uri popoldne v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Poročilo o izvršeni reviziji.
7. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice pri Sv. Jakobu ob Savi,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo

ki se bo vršil dne 5. marca 1911 ob 3. uri popoldne v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Prememba pravil
8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bi bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Gospodarskega in konsumnega društva v Kortah,

reg. zadruge z omejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 5. marca 1911 ob 4. uri popoldne.

Dnevni red.

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
4. Volitev nadzorstva.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva v Metliki,

registrirane zadruge z omejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 19. februarja 1911. ob 9. uri dopoldne v dvorani hranilnice in posojilnice.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1910.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.
7. Predavanje.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Selcih
pri Škofji Loki,
 reg. zadr. z neomejeno zavezo,
 ki se bo vršil dne 19. februarja 1911 ob 3. uri popoldne v
 posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Poročilo o izvršeni reviziji.
7. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor
Mlekarske zadruge v Kočah,
 registrovane zadruge z omejenim poročtvom,
 ki se bo vršil dne 5. marca 1911 ob pol 4. uri popoldne v
 mlekarskih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Zg. Besnici,
 registrovane zadruge z neomejeno zavezo,
 ki se bo vršil dne 5. marca 1911 ob 3. uri popoldne v
 župnišču.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Poročilo o izvršeni reviziji
8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrudnikov.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Preddvoru,
 registrovane zadruge z neomejeno zavezo,
 ki se bo vršil dne 23. februarja 1911 ob 1/2 3. uri popoldne
 v župnišču.

Dnevni red:

1. Poročilo o izvršeni reviziji.
2. Poročilo načelstva.]
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor
Mlekarske zadruge v Selcih,
 registrovane zadruge z omejeno zavezo,
 ki se bo vršil dne 26. februarja 1911 ob pol 8. uri
 dopoldne v društvenem domu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrudnikov.

Vabilo na redni občni zbor
„Kmečke mlekarne“ v Cerkljah,
 registrovane zadruge z omejenim poročtvom,
 ki se bo vršil dne 26. februarja 1911 ob 3. uri popoldne
 pri Petrovcu.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrudnikov.

Vabilo na občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Šmartnem
pri Litiji,
 registrovane zadruge z neomejeno zavezo,
 ki se vrši dne 19. februarja 1911 ob pol 3. uri popoldne
 v lastni hiši sedečim

v poredom:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru
2. Poročilo načelstva.
3. Potrjuje računskega zaključka za l. 1910.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na X. redni občni zbor
Kmetijskega društva v Velikih Laščah,
 reg. zadr. z omejeno zavezo,
 ki se bo vršil dne 5. marca 1911 ob pol 3. uri popoldne v
 dvorani zadrudnega doma.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
5. Nadomestna volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo k rednemu občenemu zboru
**Hranilnice in posojilnice v Št. Petru
v Sav. dolini,**

reg zadruga z neomejeno zavezo,
kateri se vrši v nedeljo 26. febr. 1911 ob 3. uri popoldan
v prostorih posojilnice.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Poročilo o izvršeni reviziji.
7. Gospodarsko predavanje.
8. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor
Mlekarske zadruge v Srednji vasi v Tuhinju,
reg. zadr. z omejeno zavezo

ki se vrši dne 22. februarja t. l. ob 9. uri dopoldne v
mlekarniških prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje drugi občni zbor na istem mestu in z istim dnevnim redom, ki bo veljavno sklepal ne glede na število udov. Načelstvo.

Vabilo k rednemu občenemu zboru
**Kmečke hranilnice in posojilnice
v Rajhenburgu,**

reg. zadruge z neomejeno zavezo
ki se vrši v nedeljo dne 26. februarja 1911 ob 8. uri pred-
poldan v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
4. Poročilo o izvršeni reviziji v poslovnem letu 1910.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.

Opomba. Ako ni ob določenem času zadostno število navzočih članov, vrši se pol ure kasneje občni zbor pri vsakem številu članov.

Vabilo na občni zbor
**Hranilnice in posojilnice v Št. Petru
pri Novem mestu,**

ki se vrši dne 19. februarja 1911 ob 3. uri popoldne v
društvenem prostoru.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
3. Slučajnosti.

Odbor.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Laporju,

registr. zadruge z neomejeno zavezo,
ki se vrši v nedeljo 19. svečana ob 3 popoldne v stari šoli.

Vspored:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobrenje letnega računa 1910.
5. Volitev načelstva in nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor
**Hranilnice in posojilnice v Poljanah nad
Škofjo Loko,**

registr. zadruge z neomejeno zavezo,
ki se vrši dne 26. februarja 1911 popoldne ob 3. uri v
posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Potrjenje računskega zaključka.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Pri neadostni udeležbi članov se bode pol ure po zneje vršil občni zbor z istim dnevnim redom ne glede na število članov.

K obilni udeležbi vabi odbor.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Podčetrtku,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 26. februarja 1911. ob 6. uri zvečer v
prostorih kat. slov. izobraževalnega društva.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Potrjenje računskega zaključka za l. 1910.
4. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Cerknici,

reg. zadr. z neomejeno zavezo,
ki bo dne 19. februarja 1911 ob 3 uri popoldne v lastni
dvorani.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Volitev načelstva.
7. Volitev nadzorstva.
8. Slučajnosti.

V slučaju nesklepčnosti bo po § 33. pravil čez pol ure na istem mestu drug občni zbor z istim sporedom, ki bo sklepal brezpogojno.